

LOMBOK ÉS VIRÁGOK

Ezerkilencszázharminckilenc tavaszán a jobboldali lapok hazafias szólalomokkal ünnepelték a szomszédos és más szabad népek pusztulását. Ekkor bukkantak fel Szónyi Zoltán versei. A következő években egyre nagyobb számmal terjedtek el, nem csak a harcos antifasiszta, hanem a rokonszenvező, vagy még habozó polgárság körében is. És ha a versek nyomtatásban nem is jelenhettek meg, megjelent ő maga, kávéházakban, vendéglőkben és más összejöveteleken. Mindenütt verseivel — vagy ahogy ő mondta —, tizenötévi fegyházutalvánnyal zsebében.

A versek fanyar hangja, különleges hangszerelése és keserű humora hűen rajzolja meg ezeknek az éveknek furcsa hangulatát.

Az 1939 első felében írt versek alaphangja a tiltakozás a különálló, céltalan és oktalan háború ellen. Jellemző a versek kevésbé éles, inkább a humor felé hajló hangja, viszonylag nyugodtabb gondolatmenete. Olyan ember szavát halljuk itt, aki előre látja ugyan az elkövetkező borzalmakat, de még nem élte át őket. Még az 1940-es születésű „Hej hittel!” című versnek is inkább csak jóslat jellege van. Ezt a verset először Várkonyi Zoltán szavalta el baráti körben, hirtelenében homlokra fésült Hitler-frizurával és fekete zsebfejűvel az orra alá improvizált kis bajusszal.

Az 1941-es esztendő terméke a „Köszöntés Belgrád elestekor” című vers. Ez már nem humor, nem szatíra, hanem átkozódás. Ez Szónyi legdühösebb verse, mert a Szovjetunió hadbalépése után a győzelem bizonyossága ismét a nyugodtabb hangnak és a gúnyolódó humornak juttatta költészetében a vezérszólamot.

1941-től kezdve esztendőkön át egy kis társaság gyűlt össze a most is meglévő Kulacs-vendéglő egyik zugában. Itt írta és terjesztette — előszóval és gépelt másolatokban — a szerző a legvadabb időkben is verseit. A társaság fiatal színésztársai, elsősorban Major Tamás és Várkonyi Zoltán vakmerő bátorsággal vitték szét a dühödtté rímeket, szavalták baráti találkozókra a verseket.

Igy váltak a kis piros bársony emlékkönyvben, „Lombok és virágok” ártatlan cím alatt — mindmáig kiadatlan — összegyűjtött versek produktív tette, éles fegyverre a fasizmus ellen vívott harcban. A szerző egyébként nem maradt meg pusztán ilyen természetű tettekénél. Mint tartalékos tiszt átadta nevét és katonai iratait Varga-Weisz Andrásnak, akinek személye ezernégyszáz antifasiszta katonát kapcsolt a Kiss altábornagy által vezetett felkelő mozgalomhoz, Varga-Weisz András a felszabadulás utolsó perceiben halt hősi halált és ideiglenesen a helyszínen temették el Budán egy Villányi út környéki ház kertjében. És 1945 februárjában a bizarr versek költője abban a tragikusan bizarr helyzetben volt, hogy megállhatott rohamsisakkal díszített saját sírja előtt, a fején olvashatta saját nevét és a „Ne félj” című vers elszavalásával búcsúzhatótt el barátjától és harcostársától, aki még a másvilágra is álnéven ment el.

SZÓNYSI ZOLTÁN

HARCI DAL

*Jó, nem mondom, London is leégett,
Párizs miénk és Róma úgy csahol,
ahogy uszítjuk. De tán épp evégett
a nagyvilágon egy zug sincs ahol
ne utálnák a nibelungi népet.*

*Kisemberekből áll a nép,
s a nép, ha kell egyszerre lép
és énekel és szalutál,
de vízbe fúlni véresen
a kis bajusszal — utál!*